

Serge Tisseron

Psikiyatr ve psikanalist Serge Tisseron, Paris VII Denis Diderot Üniversitesi'nde araştırmacı ve tez danışmanı olarak çalışmalarını yürütmektedir. Aynı zamanda 'Psikanaliz, Tıp ve Toplum Araştırmaları Merkezi' Bilimsel Kurulu ve 'Teknoloji Akademisi' yesi olan Tisseron, 1985 yılından bu yana yayınlanmış olan kırka yakın kitabının yanı sıra pek çok derleme esere katkıda bulunmuştur. Yayınlanmış iki yüze yakın makalesi bulunmaktadır.

Tisseron çalışmalarında temel olarak aile sırları ve bu sırların kuşaklar boyu yansımaları, bireyin imgelerle kurduğu bağı ve yeni teknolojilerin bireyin kendisi, öteki, zaman, mekn ve bilgiyle kurduğu ilişkiyi ne şekilde etkilediği konularıyla ilgilenmiştir. *Tenten izgi* roman serisinin yazarı Herg'nin aile sırlarını serinin albümlerini okurken keşfetmesinin ardından *Tenten Psikanalistte* adlı kitabını yayınlamış, ekranların doğru kullanımı konusunda ocuk ve ergenlerle yrttğu araştırmaların ürünü olan "3-6-9-12" kuralını önermiş ve bu kuralın ülke çapında bir leme kampanyasına dönüşmesinde rol oynamıştır. Tisseron, 'Küçük Empati Laboratuvarları' projesi kapsamında anaokulundan itibaren empati gelişimini desteklemeyi hedefleyen bir oyunun tasarımcısı ve 'İnsan-Robot İlişkilerini Araştırma Enstitüsü'nün kurucu ortağıdır.

Eserleri on iki dile çevrilmiş ve çeşitli ülkelerde yayınlanmış olan yazar aynı zamanda çizimler yapmaktadır ve 1975 yılında tıp fakültesi doktora tezini çizgi roman olarak hazırlayıp sunan ilk kişi olmuştur.

DÜŞ/DÜŞÜN 57

EMPATİK BİR PSİKANALİZDEN KESİTLER

SERGE TISSERON

Türkçesi: Defne Satgan Gouban

Bağlam Yayınları 453
İnceleme/Araştırma 301
Düş / Düşün Dizisi 57
ISBN: 978-605-9911-47-4
Düş / Düşün Dizisi Editörü: Ayça Gürdal Kütey

Serge Tisseron
Empatik Bir Psikanalizden Kesitler
Özgün Adı: Fragments d'une Psychanalyse Empathique

© Editions Albin Michel-Paris 2013
© Bağlam Yayıncılık

Birinci Basım: Aralık 2018
Kitap Tasarım: Canan Suner
Kapak fotoğrafı: Freud Müzesi, Londra
Baskı: Avcı Ofset
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No: 6/13
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 12001

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
1. Karşılaşma	11
2. İlk Kez	15
3. Her Şeyi Değiştiren Yanıt	20
4. Beni Dinlemek için Gözlüklerini Takardı	25
5. Destekleyen Bakış.....	29
6. “Devam Edin, Sakın Durmayın!”	33
7. Paylaşılan Duygu Zarfı.....	38
8. Travma Üzerine Düşünceler.....	42
9. Kör Nokta.....	48
10. Açık Uçlu Yorumlama.....	51
11. Papağan mı Kâhin mi?	55
12. Aktarım Yoktan Var Etmez	61
13. “Biri, Bir Öncekini Açıklamadığında..”	65
14. Üzerime Takım Elbise Uydurduğu Gün.....	69
15. Saçlarımı Kurutmamı Önerdiği Gün.....	75
16. İkili Mutluluklar.....	79
17. Tarih Değil de Coğrafya.....	84
18. Bir, İki, Üç Yorum.....	88

19. “Bilmiyorum”	90
20. “Melek Olmak İsterken Salak Olmak”	93
21. “Aynı Sularda” Yüzmek	95
22. Yorumlama Kolektif Geçmişe Dokunursa	99
23. Kıskandığımı Söylediği Gün.....	102
24. Eldivenler Deri miydi Saten mi?	106
25. Metaforların Gücü	107
26. Travmadan Yola Çıkarak Kendimize Bir İmge Oluşturalım	111
27. Çekinceler.....	115
28. Diğerleriyle Bağlantılı Bir Arzu.....	120
29. Sakınma	123
30. Empati.....	127
İKİLİ OLARAK KENDİNE VARMAK	131
Kaynakça.....	171

ÖNSÖZ

Bu kitap güler yüzlü, empatik ve sıcakkanlı bir psikanalisten söz ediyor. Benim de hastalarından biri olduğum bu psikanalistin adı Didier Anzieu. Size bu kitapta, onunla analiz sürecimin çarpıcı anlarını, sorgulamalarımı, çekincelerimi ve mutlu anlarımızı anlatacağım. Okuyucu, birbirini tamamlayıcı nitelikteki bölümlerden, birinden ötekine geçiş yaparak da faydalanabilecektir.

Bu kitabı yazmamın asıl nedeni, psikanalizin üzerine yerleşmiş olan ve beni dehşete düşüren bir görüntü: Freud'a ait, Yunan tragedyalarındaki ağızları aşağı doğru sarkmış maskeler gibi, ciddi ve üzgün bir resim. Pek çokları bilmez ancak Freud o dönemde çene bölgesini kemirmekte olan bir kanserle mücadele etmekteydi. Ve bu görüntünün, analistin üzerine bir hastalık gibi yerleşen bir kimliğin oluşmasında önemli bir payı olmuştur: soğuk ve mesafeli, kendisine sorulan sorulara sıklıkla hatta asla yanıt vermeyen ve genellikle hastalarına küçümseyici bir ebeveyn gibi yaklaşan bir analist kimliği.

Peki, bu görüntü gerçeklikle uyuşur mu? Elbette her zaman değil, ama kabul edelim ki çoğunlukla evet. Acaba bir cerrahın bedendeki yaraları iyileştirmek için ihti-

yağ duyduğu steril eldiven ve maskeler gibi, psikanalizin soğukluğu da ruhun yaralarını iyileştirmek için bir gereklilik midir? Benim analistim böyle düşünmüyordu. Üstelik seksenli yıllardan başlayarak, Manş'ın öte yanından bizlere ulaşmakta olan yayınlar da Anglosakson analistlerin başka türlü çalıştığını göstermekteydi. Ancak bu özellik sorgulanmak yerine, çoğunlukla onların hatalı kuramlarının bir parçası olarak açıklanıyordu... Buna karşılık, bir hastanın sorduğu soruyu yanıtlamayı reddetme, hatta yöneltile soru karşısında tamamen sessiz bir tavır takınma, bazı Fransız psikanalitik topluluklarda etkili bir çalışmanın koşulu, hatta kanıtı olarak kabul görmekteydi.

Psikanaliz o dönemde, psikiyatrinin göz ardı ettiği ya da yetersiz kaldığı ruhsal rahatsızlıklar için tek iyileşme yolu olarak görüldüğünden olsa gerek, yardım arayan kişiler psikanalistin bu soğuk ve mesafeli haline uyum sağlamaktaydılar. Onlar için mutluluğun bedeli buydu. Ancak son birkaç yılda her şey değişti: Bilişsel ve davranışçı yöntemlerin yaygınlaşmasıyla ruh sağlığı alanında sunulan tedavi hizmetleri hayli çeşitlilik kazandı. Aynı zamanda, tüketiciler farklı alanlardaki ücretleri karşılaştırmaya, sağlık yardımları ile ilgili bilgi edinmeye ve sunulan farklı ürünlerin verimliliğini ölçen testleri araştırmaya teşvik edildiler. Kuşkusuz psikanalistler de bu yeni kurallar düzeninden nasibini alacaktı. Pek çoğu bunun hızla farkına vardı. Freud'dan esinlenen pek çok

yöntem, bugün çeşitli değerlendirmelerden geçiriliyor. Buna paralel olarak, psikanalizin temelleri ile ilgili kuşkuya kapılan klinisyen sayısı da gün geçtikçe artıyor. İçinde yaşadığımız kültür, bir dönüşüm sürecinden geçti. Bugün çağdaşlarımızın ruhsal işleyişleri Freud'un döneminde hâkim olanlardan çok farklı; sıkıntıları ve beklentileri de öyle. Üstadın ortaya attığı birtakım kavramların, yalnızca ele almak istemediği -veya o dönemde ele alamadığı?- soruların üstünü örtmek için oluşturulmuş olduğu izleniminden söz etmeye gerek bile yok.

Didier Anzieu, üçüncü kuşak Fransız psikanalistleri arasında yer almış ve özellikle savaş sonrası, bu disiplinin açıklık ve yenilik anlayışıyla gelişmesine çokça katkıda bulunmuştur¹. Buna rağmen, eseri kuramsal olarak biliniyor olduğu halde, benim de burada bahsetmek istediğim klinik uygulaması pek de tanınmamaktadır. Onun klinik uygulaması, kendi çalışma şeklimi besleyerek beni hafifletmesinin ötesinde, bana göre psikanalizin içinde yer aldığı bu kaçınılmaz yenilenme sürecinde güncel tartışmaların tam kalbinde önemli bir yere sahiptir. Bedenin, bakışın ve duyguların terapi ilişkisindeki yerinin yanı sıra, geçmişten yola çıkarak bugünü açıklamaya çalışan yorumlamanın değerini de sorgulamaktadır. Zira nörobilim çalışmalarının göstermekte olduğu

¹ Psikodrama çalışmalarına ve grup terapilerine göstermiş olduğu ilgiden de anlaşıldığı üzere.

gibi hatıralarımız, bugünün etkisinde durmaksızın dönüşüme uğramaktadır.

Anzieu'nün söylemlerini buraya aktarırken kendi notlarımdan faydalandım: o dönemde Doris Lessing'in "*Carnet d'Or*" eserinin sıkı bir hayranıydım². Ancak Didier Anzieu ve ben, kuram üzerine oldukça az konuşurduk: o nedenle burada okuyacağınız yorumlar tamamen benim sorumluluğum altındadır. Bu kitapta size, pek çoklarının kuramsal temelleri ve uygulamasının gözden geçirilmesinin kaçınılmazlığı konusunda hemfikir olduğum psikanalizi, bugün nasıl ele aldığımı anlatacağım.

² D. Lessing [1980], *Le Carnet d'or*, Le livre de poche, Paris, 2007. *Altın Defter*, Türkçeye çev. A. Çelik, Can Yayınları, İstanbul, 2016.